

KABUL, AUGUST 2021

Hvad vi opdager nu, ved sammenstyrningen af denne Berlin-mur for den "frie-verden", er at neoliberalismen aldrig har været en økonomisk teori, men en politisk vrangforestilling gennemført med vold og magt. Et delir hvis grundtanke har bestået i at udbrede et forrykt frihedsideal, som kun kan opnås når samfundet og de sociale bånd der binder menneskene med hinanden opløses.

Det delirerende ligger i at ville se bort fra overføring og erstatte det med kontraktuelle relationer. Resultatet ser vi overalt hvor dette projekt er blevet forsøgt: korrupsion, nepotisme, kortsigtet men umættelig grådighed, med destruktions af den reelle økonomi (udlicitering, outsourcing, virksomhedernes frasigelse af det sociale ansvar og indføring af dagleje- hvis ikke decideret slavelignende tilstande), fremtræden af spekulationsøkonomien (boligbobler og andet) og en reduktion af de sociale institutioner til det minimale (dvs. overvågning og repression — Foghs minimalstat var faktisk ikke en vittighed).

At Ashraf Ghanis regime faldt som et korthus overrasker ingen. Lige så lidt som det var tilfældet med de kommunistiske regimers fald, når det kom til stykket. Hver gang var der tale om totalitære, skrivebordsprojekter, som viste sig at være hvad de er: blændværk, tankespind, værdipolitik.

Efter 20 års krig, urimeligt mange dødsfald og oceaner af dollars brugt til først og fremmest militære formål (kun 2 % af de over tusinde milliarder dollars der er blevet brugt på projektet har været til reelt gavn for den menige afghaner), er resultatet af den neokonservative rasen et absolut intet – ja, hvis man ser bort fra de lidende mennesker og ødelæggelserne.

Vi har nu mulighed for ganske tydeligt at se forskellen på de kræfter det indgår i samfundets indretning og civilisationstanken. En forskel som Freud ikke ville gå ind i, hvorfor han forblev ved 'massepsykologien' (en flok der samles omkring en fører) som pendant til subjektiviteten. Kan vi mon gå videre end det? Kan vi anskue den forbindelse der åbenbart findes mellem det, der organiserer et samfund, og det, der understøtter civilisationen? Kan vi fortsat læne os uden videre op ad Oplysningstidens idealer og principper? Er et samfund uden civilisation nødvendigvis barbari? Kan en civilisation uden samfund holde?

Det er selvfølgelig diskursspørgsmålet som igen melder sig på banen og kræver vores opmærksomhed. Og sammen med dette, spørgsmålet om forholdet mellem tegn og signifiant, dvs. mellem mening (eventuelt i form af propaganda) og subjektivitet. For når 300.000 kamptrænede og veludrustet soldater løber skrigende bort og overlader alt udstyr til en flok fremrykkende mujahediner (amerikanerne må nu bruge kræfter på at bombe militære kaserne for at forhindre at det leverede materiale ikke falder i 'forkerte hænder') står vi over for noget af et forklaringsproblem.

Det siger sig selv at der herfra ikke kan være nogen opbakning til talebanerne. Men at dette nederlag for 'den frie verden' (dette 'korrektiv', ville Freud have sagt) må kunne bruges til at tænke et eller andet er rimelig klar. Det er det mindste vi kan gøre — også i solidaritet med de mennesker der er blevet inddraget i et vanvittig projekt og som i dag i den grad sidder i saksen. Ikke fordi jeg nærer nogen forhåbning om at dette vil blive hørt

af de ansvarlige —vores helt eget projekt er rimeligt håbløst i forvejen— men fordi det er pinedød nødvendigt at blive klar over hvad det er for nogle kræfter vi står over for, også i vores del af verden (hvor begynder 'vores del', hvor holder den op!), og handler derefter.

Handle derefter vil sige: generobre det politiske liv. Ja, genindføre opfattelsen af det politiske som et fælles anliggende, noget der bygger på at man tager ansvar for hinanden og de kommende generationer på en bæredygtig måde. En politisk praksis som ikke reduceres til en teknokratisk hovedløs tænkning som forvalter beregninger på et regneark i en tiltagende illusorisk verden.

Det gælder med andre ord om at tage det politiske liv til os, fordi det i alt for lang tid er blevet lagt i hænderne på mennesker som ikke er interesseret i andet end at beholde magten til fordel for et meget kortsigtet perspektiv: deres eget valg ved næste afstemning, en magt på lerfodder som giver de mægtige frit spil.

For den neoliberale ideologi er ikke bare destruktiv. Den er livsfarlig. Farlig for livet. Og at den nu viser sig som den er (grådig, kortsigtet, grundlæggende ødelæggende i sin søgen efter maksimering på bekostning af naturen, det sociale sammenhold og libidinal-økonomien) burde få os til at standse op og finde andre veje.

Hele det politiske establishment er imidlertid så gennemsyret af denne fikse ide —et politik delir der (lige som kommunismen i øvrigt, noget vi må bestemt må se nærmere på) iklæder sig en pseudovidenskabelighed— at dets afvikling ikke er ligetil. Det gælder både højre- og venstrefløjen (de sidste har faktisk faciliteret neoliberalismens ekspansion på særligt effektiv vis: 'modernisering', 'globalisering', 'nødvendighedspolitikken').

Derfor er der brug for en anden omgang med sproget, brug for produktionen af en anden type tale og dermed andre skrifter på væggen. Over for teknokratiets evige forkastelse af symptomet (med teknomogulernes kapløb mod Mars som et bizart udtryk for det rene vanvid ved tingenes tilstand — alt sammen finansieret med offentlige midler, må lige noteres), er en politik der tager symptomet med i betragtning, absolut påkrævet.

Og nej. Psykoanalysen alene kan ikke gøre noget derved. For sagen forlanger et anderledes fællesskab end hvad analysen kan tilbyde. Sagen er nemlig politisk i den forstand at det er sociale bevægelser der må træde til. Som f.eks. dem, der lige nu finder sted i Chile (neoliberalismens darling efter at have fået dødsdyret af de samme imperiale kræfter som Afghanistan i de sidste mange år), efter at en dag i oktober 2019 formåede at rejse sig og med fredelige midler (en folkeafstemning som de fik presset igennem og vandt med 80 % mod 20), siger til magthaverne at de vil noget andet, at de simpelthen vil have det sociale fællesskab tilbage. De satte derfor det politiske system på porten og er nu i gang med at skrive —skrive! dvs. anvende bogstaverne på en ny måde— en ny grundlov.

Nu må vi selvfølgelig se hvor langt de når, i en situation hvor den hærigen som landet har været udsat for i de seneste halvtreds år, har rippet dem for al selvstændig industri, indført en absolut minimalistisk stat og forarmet befolkningen med en kasinoøkonomi hvor flertallet må leve på kredit mens dem der har bemægtiget sig landets ressourcer eksporterer hvad som helst til egen fordel i det frie markedes navn.

Men det er rigtigt nok at selve det at sætte sådan en bevægelse i gang er allerede at nå meget langt, for ved at ønske noget andet har disse mennesker dermed bevist at det er muligt at tage ordet i egen hånd så 'stavelsernes rytme' får en anden lyd.

Nej, psykoanalysen kan ret beset hverken trække fra eller lægge til uden for sit område. Men det kan godt gøre en forskel indad til, i egne rækker, i egen praksis, og dermed faktisk bidrage til den fælles indsats. Psykoanalysen kan, som alle de sysler der beskæftiger sig med immaterielle forhold, deltage i den nødvendige kulturelle produktion som ethvert samfund er afhængig af — noget som pandemien har gjort klokkeklart til vitterlighed. For, ja: psykoanalysen er kulturbærende, subjektivitetsbevarende. Og derfor er dens opgave egentlig blot at udføre sit arbejde: i de daglige møder hvor mennesker søger deres veje idet de producerer en anden tale, i undersøgelserne af de historiske og sociale omstændigheder som organiserer menneskelivet i almindelighed og driftsøkonomien i særdeleshed, i den nødvendige teoretiske afklaring af egne forudsætninger (retoriske, topologiske, logiske).

Når det sker, når det analytiske akt faktisk kommer i stand, bliver spørgsmålet om *le désir de l'analyste*, som Lacan kaldte det, ganske centralt og en mægtig udfordring. Thi det ønske der bærer den analytiske erfaring igennem er aldeles gådefuld og er først nu at analytikerne er ved at få øje for det. Simpelthen fordi det rykker ved deres konformisme, deres illusioner om neutralitet.

Men nu hvor spørgsmålet er formuleret er der ingen veje tilbage. At se bort fra det ville være at reducere psykoanalysen til en teknisk foranstaltning, en slags tjenestepige for psykiatrien. Det ville simpelthen være at bidrage til den fortsatte neoliberale hærgen, som blot endnu en foranstaltning til reproduktionen af arbejdskraften. FREUDS AGORÁ skal bruges til at modstå den altid truende intellektuelle slumren som også indfinder sig på vores kanter. Heraf grunden til at vi indleder det kommende arbejdsår med netop dette spørgsmål.

Oswaldo Cariola
20.08.2021